

HOOFDSTUK XXX

WEST-ROZEBEKE

De dag brak somber en treurig aan.

Heden zou de vrijheid van het vlaamsche volk den gevoeligsten slag krijgen, heden zou een nacht over Vlaanderen dalen, die het eeuwen en eeuwen in een rouwfloers zou hullen.

Het vlaamsche leger bereidde zich tot het gevecht.

De mannen van Gent, Aalst en Geeraardsbergen plaatsten zich in de voorste gelederen ; daarachter kwamen de strijdscharen van Brugge, Damme en Sluis ; allen rond hun banieren geschaard. Helaas, vele groepen waren samengesteld uit mannen, die meestal geen strijdhelm noch harnas bezaten, maar houten hamers, jachtsprieten met ijzeren punten en groote messen. Te midden van hen, scherpten eenige boogschutters hunne pijlen. Sommigen waren door Filips van Artevelde aangeworven, op het tijdstip dat het beleg van Oudenaarde werd begonnen ; anderen waren uit Kales toegesneld, op het gerucht van den inval van de fransche troepen. Het leger van Karel VI bestond uit niet minder dan tachtig duizend man.

Dienzelfden nacht was de graaf van Vlaanderen door den franschen opperbevelhebber gelast, om met zijn gewapende mannen de

voorposten te betrekken. 's Morgens vroeg echter kwam het tegenbericht dat, zoodra de worsteling zou aanvangen, de strijdkrachten van den graaf plaats zouden moeten maken voor de fransche troepen.

Zonder morren verdroeg de laffe Lodewijk van Male dien hoon; doch onder de adellijke Leliaarts, die hem omringden, waren er eenigen wier hart in opstand kwam bij de schande hun vorst en hun zelf aangedaan. Dezen zonden heimelijk een bode naar Filips van Artevelde om hem te verwittigen dat de Franschen besloten waren hen aan te vallen.

Artevelde ging het geheele leger rond, hield bij iederen troep stil, had voor elkeen een opbeurend woord, en wist zodoende aller harten voor zich te winnen, en, door zijn voorbeeld, allen met nieuwen moed te bezielen.

De Vlamingen kregen het bevel om vooruit te rukken.

Thans begon een ruwe strijd, een strijd zooals er zelden werd gestreden, een strijd die aarde en hemel met zijn schrikwekkend gerucht en gedruisch vervulde.

De fransche huurlingen waren listig; zij kropen over den grond, drongen onder de jachtsprietten der Vlamingen en vermoordden dezen met hun dolken.

De zekerheid in het vlaamsche kamp ging aan 't wankelen. Hunne stellingen werden ingedrukt; de eerste gelederen werden verpletterd, zonder zich te kunnen verdedigen. Zij deinsden terug en wierpen zich op degenen die achter hen stonden; er volgde een onbeschrijfelijke verwarring. De zwaarden priemden door de harten, de borsten werden verbrijzeld. Er waren er die werden voortgedragen door de terugdringende scharen, met wild starenden blik, met uithangende tong.

Joos nam zijn bijl, zijn blinkende bijl en wierp zich op den vijand, hieuw en kloof, verbrijzelde hersenpan en hart en deed het bloed omhoog gulpen. Hij werd bevuild, bemorst met het lauwe vocht dat uit fransche wonden ontsprong. Ginds zwaaide de heks, de oude Ursula, haar vaandel en klonk haar krijschende stem boven het gewoel en geraas uit. Opeens hoorde men haar niet meer; een lanssteek had haar hart doorboord. Met stervende stem kreet zij nog een laatste maal: « Dood aan den graaf! »

De arme heks, die zooveel had geleden, doch verschrikkelijk was in hare wraak, zij die zoo veel kwaad, maar ook zooveel goeds had gesticht, was niet meer. De sluier van den dood was over haar geworpen.

Joos had den lansknecht den moord zien begaan; een rauwe gil schorde uit zijn keel en met een sprong stond hij voor den Franschman. Deze sprong ontzet terug, maar het was te laat; op hetzelfde oogenblik was de klievende bijl van Joos hem door hoofd en schouders gedrongen.

Joos was overal, sloeg zijn bijl in de lichamen der Franschen dat beenderen tot splinters vlogen, doch hij was niet bij machte den terugtocht, den wanordelijken terugtocht der Vlamingen tegen te houden.

Filips van Artevelde werd medegesleept door zijne mannen naar

den Kleiaardsberg, een zandigen heuvel, vanwaar hij droef het slagveld overzag. Hij moest dien berg over, den weg op naar Staden, Torhout, om Tielt en Brugge te bereiken. Hortend en stootend stoven de Vlamingen van den berg, hals over kop den hollen weg in.

Naast Filips van Artevelde liep Livia, de moedige dochter van den den Vlaamschen held. In haar hart dreunde de stem der wanhoop. De zaak, waaraan haar vader zijn leven had gewijd, ging verloren. Het zou uit zijn met recht en vrijheid; de Franschen zouden het land brandschatten, het vervormen en verwringen. De roode haan zou boven de gezegende landstreek vlammen, er zou geween zijn en tandengeknars.

Al het werken en pogen van de heldhaftige Vlamingen ging verloren, er vloog een vloek over het land, de Vlaming moest slaaf zijn.

Livia dacht aan al dien gruwel en doodsangst bekleemde haar de keel, bonsde in haar hart. De man, die naast haar liep, was de bevelhebber van die verwarde legerscharen, de Ruwaard van Vlaanderen. Men ontzag hem niet meer, hij werd, evenals de anderen, verdrongen en gestampt. Het Vlaamsche leger had zijn geest verloren en het werd niet meer geleid; ook niet meer gevreesd.

En de Franschen zaten de Vlamingen op de hielen, staken hun lange zwaarden of spietsige lansen door hun lichamen, velden er ontzaglijk veel neer, zooveel zelfs, dat de lijken op elkander gestapeld werden en een tweeden berg vormden, vóór den zandigen Kleiaardsberg.

Joos had de vlag uit de handen genomen van den gevallen vaandrig, de vlag van Vlaanderen met den klauwenden leeuw; ontzettend in zijn kracht en ruwheid, zwaaide hij het dierbaar zinnebeeld, hij hield het hoog en rein.

Eensklaps verbleekte hij, aan den linkerkant zag hij een ganschen drom Franschen aankomen, zij gingen Filips afsluiten, hem in stukken hakken. In de linkerhand het vaandel houdend, nam hij met de rechterhand zijn bijl uit den gordel en sprong naar den aanvoerder toe.

Het was Walter van Enghien!

— Gij! riep Joos. Strijdt gij nog tegen de Vlamingen?

— Ik gaf mijn woord, antwoordde Walter. Mannen, spaart dien held.

Joos was aan alle kanten omringd, hij zag honderden lansen op zich gericht; hij keek achter zich en zag hoe Filips zou omsingeld worden. Hij moest tijd winnen, de scharen tegenhouden. En toen bliksemde zijn bijl door de ruimte, niemand kon hem te lijf, zoo vlug draaide en kinkelde zijn vreeselijk wapen; hij stond op een berg van lijken, sloeg man na man neer.

Walter van Enghien zag de verwoesting aan en stond in bewondering voor den held. Eensklaps werd zijn aandacht getrokken door een gil, die boven alle andere kreten uitklonk. Hij bemerkte Livia. De ongelukkige was door een pijl getroffen, vlak in haar hart, dat zoozeer voor Vlaanderen had geleden. Het volgend oogenblik was zij verdwenen,

meegsleurd, vertrappt, verpletterd door de duizenden die over haar heen-holden.

— Joos, Joos ! riep Walter, dood mij, dood mij !

Hij kreeg den genadeslag, niet van Joos, maar van een ander wapen, bestuurd door een onbekende hand.

— Wij hebben elkander niet begrepen ! riep hij.

Deze woorden waren gericht tot het meisje, dat vóór hem werd gedood en dat hij zoozeer had bemind.

De dood maaide aan alle kanten.

Joos hield nog stand, de vlag van Vlaanderen was verscheurd, de flarden wapperden in den wind. Woest en luid klonk eensklaps een schreeuw, die niets menschenlijks meer bevatte. Joos was getroffen, een lans had hem het trouwe hart doorstoken.

— Vlaanderen den Leeuw ! rochelde het uit zijn keel.

Hij zwaaide zijn bijl een laatste maal, met een snerpend geluid vloog zij door de lucht, en bleef trillend zitten in het hoofd van een franschen soldenier.

Niets werd ontzien, niets gespaard in dien blinden rit. Het lijk van den trouwsten dienaar van Vlaanderen werd verpletterd en bezoedeld door duizenden voeten, zoowel van vrienden als van vijanden.

Alleen Filips bleef nog als aanvoerder over. Op den hollen weg echter viel hij over een vooruitspringenden wortel ; hij had den tijd niet om zich op te richten, en werd dood getrapt. Zoo vond hij een jammerlijk einde.

Hij was gevallen de Ruwaard en werd vertrappt door zijn eigen mannen, gedood door Vlamingen.

Het regelmatig gevecht was geëindigd, doch op het slagveld duurde het moorden nog voort.

Nooit had Vlaanderen meer reden gehad om te rouwen. De meeste kroniekschrijvers schatten het getal der gesneuvelden op vijf-en-twintig-duizend. Er zijn er zelfs, die het op veertig- tot zestig-duizend ramen. De aarde was door een stroom van bloed doorweekt.

De jonge koning Karel VI wilde het lijk van den vermaarden Filips van Artevelde zien. Hij loofde daarom een grooten prijs uit aan dengene, die hem het lijk van den Ruwaard aanbracht. Heel den nacht werd met zoeken doorgebracht. Tegen het krieken van den dag vond men een Vlaming, die nog ademde. Zij hielpen hem op en hij wees hun het lijk van den Ruwaard aan, zeggende :

— Gisteren moest ik hier, uit zijn handen, de ridderorde ontvangen.

Karel VI zag het vertrapte lijk van den ongelukkigen hoofdman spottend aan en liet het aan een boom opknoopen, die langen tijd in de streek vermaard bleef. Aan den Vlaming, die het lijk had aangewezen, bood hij de vrijheid en rijkdom aan, zoo hij Franschman wilde worden.

— Nooit, antwoordde de held, nooit. Ik wil als Vlaming sterven.

Dit antwoord, in plaats van den koning te treffen, verbitterde hem nog meer. Hij verbood de Vlamingen te begraven, opdat zij tot aas voor honden en vogelen zouden dienen.

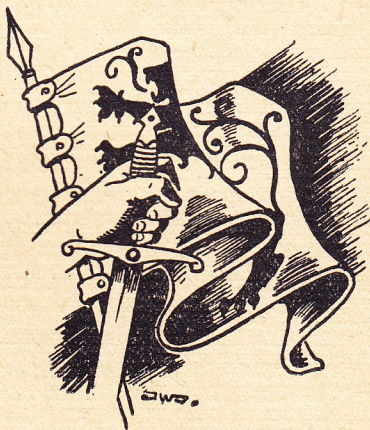
Dit was het droevig einde van de fiere Witkappen. De Leliaarts-partij stichtte na de overwinning op hun eigen broeders, een jaarlijksche «plechtige mis en processie» te West-Rozebeke, om den Hemel te danken voor een der zwaarste rampen, die ooit het Vlaamsche volk hebben getroffen.

De voorspelling van Ursula werd vervuld : Lang vóórdat de Vlamingen overweldigd waren, was Margaretha van Artois door het gif van de heks ten grave gesleept en ook haar zoon, Lodewijk van Male, eindigde arm en ellendig zijn bestaan, door den franschen invloed geheel verdrongen.

De namen der Arteveldeu zullen als twee sterren aan den Vlaamschen hemel blijven schitteren. Zij komen tot ons door den nacht, die zoovele eeuwen over Vlaanderen heeft geheerscht.

Helaas, welk ellendig lot viel hen ten deel. De vader, de groote Jacob, viel onder het staal van een moordenaar en zijn lijk werd prijs gegeven aan de volkswuede. Het moedig hart van Filips werd vertrapt door de voeten dergenen, die hij ter overwinning wilde leiden en vrij maken.

E I N D E

Van Zoen

en de Witte
Kaproenen

Van Laeken

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

LODEWIJK VAN LAEKEN

JAN YOENS

EN DE WITTE KAPROENEN

Pentteekeningen van JAN WATERSCHOOT

NIEUWE, GEHEEL HERZIENE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN

1943

INHOUD

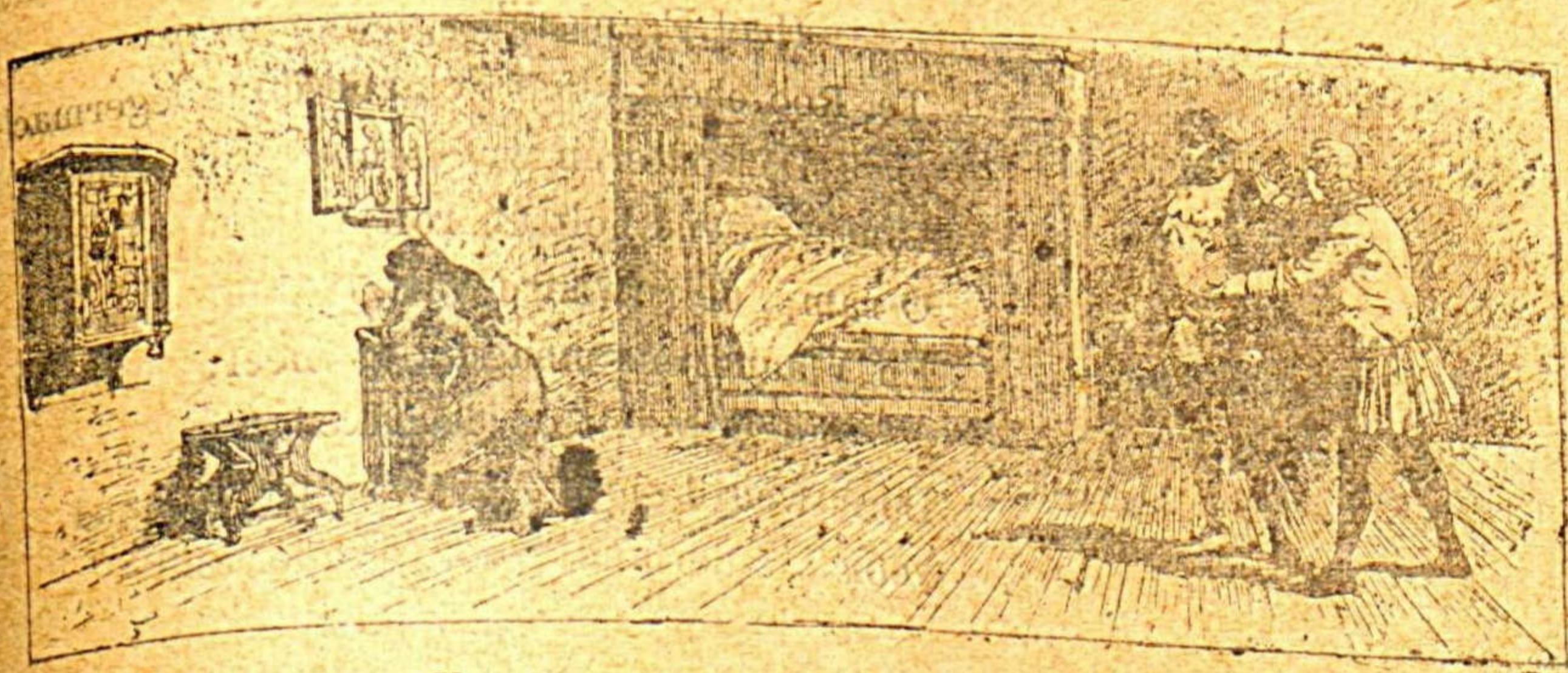
	Blz.
I. DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER	5
II. DE HERBERG « DE MAAN »	12
III. DE DOCHTER VAN DEN SAMENZWEERDER	20
IV. IN DE SCHUILPLAATS DER OPROERLINGEN	29
V. VOOR DE SINT-BAVO	34
VI. BIJ DEN GRAAF	41
VII. BIJ DE HEKS	48
VIII. HET VERHAAL VAN DEN GRIJSAARD	57
IX. FILIPS VAN ARTEVELDE	70
X. DE WITKAPPEN	75
XI. WILLEM HEETHOOFD EN JOOS	81
XII. EEN VREK	96
XIII. DE SMART VAN LIVIA	105
XIV. DE WRAAK VAN COLPAERT	111
XV. DE VOORSPELLING	123
XVI. BRAND	130
XVII. HET GEZANTSCHAP	139
XVIII. HET GIF DER SLAG	147
XIX. NAAR BRUGGE	153
XX. HET PLAN DER GRAVIN	157
XXI. HET EINDE VAN EEN HELD	163
XXII. EEN SOMBERE NACHT	169
XXIII. TERUG TE GENT	178
XXIV. HENDRIK VAN CASSEL	182
XXV. DE SCHAKING VAN LIVIA	189
XXVI. OP ZONNEBEKE	196
XXVII. NAAR NAZARETH	212
XXVIII. DE VOORSPELLING VAN URSULA	228
XXIX. LIVIA EN KAAATJE	234
XXX. WEST-ROZEBEKE	242

Daarop snelde zij zoo zeer het hare vermoeide beenen het toelieten naar Gent, kwam in de stad toen er juist een groot toernooi werd gegeven, liep in de omheining op Pieter Van den Bossche toe en deze herkende in de vermagerde trekken het gelaat van de eenmaal zoo schoone Livia Yoens.

Daar vertelde zij hem al haar lijden, al hetgeen haar in de laatste dagen was overgekomen. De goede man weende terwijl een onweer van woede en toorn in zijn harte broeide.

Toen zij uitgesproken had, nam hij het meisje bij de handen, beval stilte en sprak toen aan het vereenigde volk :

— Gentenaars, ziethier de eenmaal zoo schoone dochter van Jan Yoens. Ziethier hoe de vijanden van ons volk gehandelt hebben met de dochter van Dengene die u aanvoerde in dagen van beroering. Zweert op de dierbare nagedachtenis van den braven man dat gij niet zult rusten

Joos en Pieter Van den Bossche werden alleen bij haar toegelaten.

vooral den laatsten vijand van Vlaanderen's bodem zal zijn weggejaagd. Haat aan den vreemdeling, haat aan al degenen die ons verdrukken, haat in het leven en haat in het graf.

— Haat in het leven en haat in het graf ! klonk het hem dreunend achterna. Wij zullen haar wreken.

Livia werd in de woning haars vaders overgebracht, in dezelfde woning waar zij zoo gelukkige stonden had beleefd. Joos werd tot haren bewaker aangesteld. Het arme meisje bracht hare dagen in bidden op hare slaapkamer door. Joos en Pieter Van den Bossche werden alleen bij haar toegelaten en dan nog kregen de moedige vrienden slechts een half woord, of een glimlach waarin een wereld van droefheid lag.

Eenige dagen later begon het beleg van Audenaarde en vertrok Pieter Van den Bossche naar Brugge en Vlaanderen om de mannen ten strijd aan te voeren.

hij werd, evenals de anderen geslagen en gedrongen, gestampt en
den. Het Vlaamsche leger had zijn geest verloren en het werd niet
geleid, niet meer gevreesd.

En de Franschen zaten de Vlamingen in den rug, staken hun lange
orden of spietsige lansen door hun lichaam, velden er ontzaggelijk
meer, zooveel zelfs dat de lijken op elkander gestapeld werden en
tweeden berg vormden, die voor den zandigen *Kleiaardsberg* niet
est onderdoen.

Joos had het vlag uit de handen genomen van den gevallen vaan-

... kwam in de stad en liep in de omheining op Pieter Van den Bossche toe. (blz. 746).

drig, het vlag van Vlaanderen met den klimmenden leeuw; ontzettend
in zijn kracht en ruwheid zwaaide hij het dierbaar zinnebeeld, hij hield
het hoog en rein.

Eenklaps verbleekt hij, langs den linker kant ziet hij een gansche
drom Franschen afzakken, zij gaan Philips afsluiten, hem in stukken
hakken. In de linkerhand het vaandel houdend, nam hij met de rechter-
hand zijn bijl uit den gordel en sprong hij naar den aanvoerenden overste

Het was Walter van Enghien!

— Gij! riep Joos. Strijd gij nog tegen de Vlamingen?

— Ik gaf mijn woord, het spijt mij, doch het zal de laatste ma-

wezen! antwoordde Walter. Mannen, spaart dien held.

Hij zond den 25 Mei, bij het eerste blozen van den dag, eenige vrouwen met boter, melk, kaas, eieren en kiekens naar Audenaarde, achter welke vier wagens volgden, geladen met hooi en stroo en waarin gewapende mannen geborgen waren. Van Schoorisse zelve verbleef in een

't Lief vaderland mag rustig zijn, de Leeuw waakt.

naastliggend bosch met vier honderd krijgslieden. Terwijl de wachten aan de poort de koopwaren onderzochten, reden de twee eerste wagens de stad binnen, de verborgen soldaten sprongen uit het hooi en ver-

De Witte Kaproenen

Historische Roman

DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ

St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.